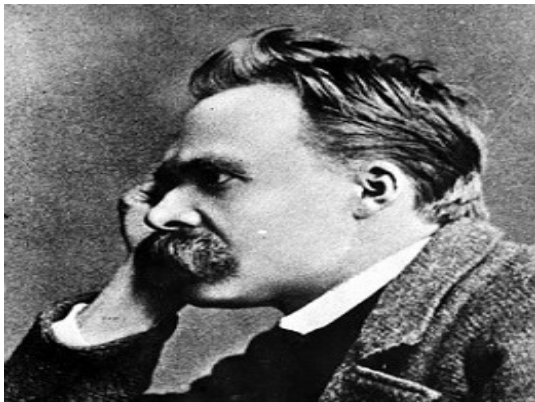

VOINȚA DE PUTERE

Scris de Vavila Popovici – Carolina de Nord
Joi, 25 Octombrie 2018 14:18

„Cum este posibil ca unii oameni să fie atât de atrași de putere, încât atunci când rămân fără ea, li se prăbușește tot

universul? ” — Vaclav Havel

S-au împlinit 174 de ani de la nașterea filozofului german Friederich Nietzsche (15 oct.1844 - 25 august 1900). Despre viața și despre filozofia sa oarecum controversată se poate vorbi mult. A făcut studii strălucite de filologie la universitățile din Bonn și Leipzig, a profesat timp de 10 ani – profesor de filologie greacă în orașul Basel, timp în care a lecturat cartea lui Arthur Schopenhauer „Lumea ca voință și reprezentare”, carte care a constituit premisa ideatică a vocației sale filosofice. În respectiva lucrare Schopenhauer susținea că Voința stă la baza reprezentării lumii – voința de a trăi care nu cunoaște altă țintă decât propria sa existență și conservare.

Șubrezindu-i-se sănătatea, căutând o climă prielnică, Nietzsche a pășit în viața de scriitor rătăcitor. Publică culegeri de aforisme, în ediții restrânse și pe cont propriu. Bolnav, cu dureri de cap îngrozitoare, cu teama pierderii vederii, el gândește și scrie continuu. De menționat este momentul apariției dezechilibrului psihic, manifestat în piața Carlo Alberto din Torino, când asistă la biciuirea sălbatică și agonia unui cal pe una din străzile orașului și are prima criză de nebunie cu manifestări delirante, considerându-se Dionysos sau Iisus. A fost îngrijit până la

VOINȚA DE PUTERE

Scris de Vavila Popovici – Carolina de Nord
Joi, 25 Octombrie 2018 14:18

sfârșitul vieții de sora sa.

În evoluția gândirii lui se consideră trei perioade: cea wagneriană, legată de ideea restaurării culturii grecești; perioada spiritului liber – o considerare rece, pozitivistă, critică, folosind aforisme cu privire la aspectele civilizației moderne – , epocă de liberare a spiritului de orice prejudecată morală, religioasă; a treia fiind epoca constituirii doctrinei morale până la violențele din ultimele cărți. Frumusețea culturii grecești a fost punctul de plecare al lui Nietzsche, cultură pe care o compară cu cea contemporană, care îl nemulțumește. Realitatea lumii este o veșnică transformare și devenire, iar devenirea veșnică este expresia unei voințe de putere exprimată în devenirea cosmosului, în dezvoltarea vieții animale, în societățile omenești, în istorie, în diferitele instincte ale indivizilor. În toate este o luptă continuă, fără sfârșit, expresia căreia se află în teza reîntoarcerii veșnice.

Luptător împotriva epocii sale, Nietzsche vine în contradicție cu morala creștină fondată pe milă, pe ajutorarea celui mai slab, adevărata morală fiind pentru el cea a durității, în primul rând față de tine însuși și mai apoi față de ceilalți. El consideră că prin morala ajutorării celor slabi, omul decade.

Amintesc, în acest sens, lucrarea „Așa grăit-a Zarathustra” care propovăduiește doctrina unei umanități superioare, dure, lipsită de milă, dar care creează ceva nou pentru cultura umană, omul își suportă singur destinul într-o lume fără Dumnezeu. „Tabele noi de valori sunt necesare, scrie Nietzsche, și o luptă contra reprezentanților vechilor valori, ai valorilor eterne”. „Voi ați făcut drumul de la vierme până la om și a rămas încă mult din vierme în voi. Odată ați fost maimuțe și astăzi omul este mai maimuță decât toate maimuțele.” „Priviți, vă propovăduiesc supraomul. Supraomul este sensul pământului. Voința voastră însă să spună: Supraomul să fie sensul pământului!”

„Așa grăit-a Zarathustra” este o operă valoroasă, dar nici atât de valoroasă pe cât o credea autorul ei: „Dacă voi spune că un Goethe sau Schiller n-ar fi putut niciodată să respire la aceeași înălțime ca mine în această atmosferă de pasiune; că Dante, pe lângă Zarathustra, face o figură jalnică (...), încă nu

voi fi spus nimic, încă nu voi fi dat nici o idee a distanței... ”. Un bun cunoscător al operei lui Nietzsche a scris o carte consistentă despre lăudăroșeniilor lui Nietzsche, printre care: „Nu putem fi, scrie el, decât uluiți de asemenea afirmații. Sunt ele expresia unei excesive lipse de măsură, sunt ele expresia unei supraestimări nebunești a lui însuși?...”

„Așa grăit-a Zarathustra” reușește totuși să-l captiveze pe cititor prin aforisme semănate cu generozitate de Nietzsche pe câmpul fertil al cărții: „Omul e ceva ce trebuie depășit”, „Și Dumnezeu își are infernul său – este iubirea lui față de oameni”, „Virtutea care dăruiește este virtutea cea mai înaltă”,

„Nimic nu merită nimic”, „Este în mine ceva neliniștit, ce nu se poate liniști. O dorință către iubire este în mine, care vorbește ea însăși graiul iubirii” etc. Ca atare, cu toată îndrăzneala și greșeala lui de a considera omul superior lui Dumnezeu, gândirea lui Nietzsche are partea ei meritorie, reflectată în prețioasele-i aforisme.

Cred că boala, în urma căreia a devenit de un sarcasm necruțător, i-a bulversat gândirea, căutând în grabă ceva nou, un altceva care să răstoarne obișnuitul mers al omenirii, atribuindu-i omului puteri care să ignore regulile vieții existente. A fost, cred, nebunia omului ajuns nebun, o nebunie care trebuie bine analizată în continuare, fiindcă se întâmplă ca nebunul să aibă scilipiri ale genialității, care nu trebuie ignorate și nici ascunse, ci în adânc pătrunse.

Dar, tot atât de ferm, creștinul care se străduie să-și cunoască propria valoare („Cunoaște-te pe tine însuși!” – îndemnul lui Socrate, sau cuvintele Sf. Isaac Sirul: „Cine s-a învrednicit a se vedea pe sine însuși este mai bun decât cel ce s-a învrednicit a vedea îngeri”), află cine este, ce este, ce știe, ce poate, cunoaște deci că valorile conștiinței sale sunt înalte, că acțiunea milei este mai înaltă decât duritatea, egoismul și ura. Nietzsche a crezut că poate arunca suprema insultă creștinismului, considerându-l drept o morală a sclavilor. „E o eroare, spune filozoful, logicianul român Nae Ionescu, chiar dacă vine de la un om de netăgăduit geniu.”

Valorile idealismului nu trebuie să-și piardă sensul! Cel numit „falsul profet” era fiul unui pastor, fire blândă, miloasă, boala însă i-a răvășit mintea în ultima parte a vieții, dragostea și bunătatea lui transformându-se în ură. Astfel, l-a atacat pe compozitorul german Richard Wagner după ce l-a iubit atât de mult, a atacat creștinismul conștient fiind cât de adânc este săpat sentimentul milei la oameni.

Conceptul de „voință de putere” a jucat un rol central în gândirea lui Nietzsche, în măsura în care acesta era pentru el – în sens metafizic – un instrument pentru înțelegerea lumii: „esența cea mai intimă a existenței este voința de putere”. A definit moralitatea stăpânilor drept moralitatea celor cu voință puternică. Voința de putere își găsește sâmburele în mecanismul veșniciei reîntoarceri.

„Veșnica întoarcere” scrisă de el mi-a atras atenția în mod special. Lumea forțelor nu suferă mișcare, nici oprire, nu ajunge la echilibru, nu are odihnă: „Omule, spune Nietzsche, viața ta întregă va fi întoarsă mereu ca un ceas de nisip, și se va duce iarăși, ca un mare minut al timpului, până ce toate condițiile din care te-ai născut se vor întoarce din nou în devenirea circulară a lumii. Atunci ai să găsești fiecare durere și fiecare plăcere, pe fiecare prieten sau dușman, fiecare speranță și fiecare eroare, fiecare fir de iarbă și fiecare rază de soare, în legătură adâncă a tuturor lucrurilor. Acest inel în care tu nu ești decât un grăunte, strălucește iar din nou. Și în fiecare inel al existenței umane în general, este totdeauna o oră în care unul, apoi mai mulți, apoi toți descoperă gândul puternic al veșniciei întoarceri a tuturor lucrurilor; și asta de fiecare dată, pentru omenire, ceasul din amiază!”

Petre Țuțea, numit și – „Socrate al românilor”, definind diferitele variante de Homo, faber etc, prezintă o tipologie a omului creștin, introducându-l pe Nietzsche în categoria satiricului: „intolerant față de imperfecțiunea intelectuală și etico-socială, practicant al patosului distanței, excesul făcându-l inoperant”.

Ideea este că viața noastră, a tuturor, se va repeta împreună cu tot ce există în acest univers, de un număr infinit de ori. Omul este condamnat să trăiască într-un plictisitor șir de repetiții și reluări din care nu poate evada. Nu există fenomene absolut unice, care să nu fie repetitive și, probabil, la fel este și cu oamenii. Nietzsche vorbind despre dansul eternei reîntoarceri, nu face altceva decât să ne arate deschiderea omului spre superior, omul care se aruncă în golul devenirii prin suprema dorință de putere, reîntoarcerea ducând la crearea Supraomului, în dorința de a subjuga eternul. Or, condiția eshatologică (a concepțiilor religioase referitoare la soarta finală a lumii și a omului) în creștinism impune trăirea în cadrul istoricului a dorului după Dumnezeu, care depășește limitele legate de existența efemeră. Dorul eshatologic după cele veșnice se spune că este sădit în fiecare dintre noi, deoarece omul este o ființă însetată de veșnicie, de infinit.

VOINȚA DE PUTERE

Scris de Vavila Popovici – Carolina de Nord
Joi, 25 Octombrie 2018 14:18

Trebuie să înțelegem că întâi voința este cea care l-a acaparat pe Nietzsche și apoi nașterea puterii care guvernează natura umană în sensul deciziei, alegerii; premergătorul lui Nietzsche, după cum am spus, a fost Schopenhauer, care prin filozofia sa cea a voinței, l-a determinat pe Nietzsche să acorde atenție conceptului de voință, acesta alăturându-l puterii care devine esențială în afirmarea individului. Și în zilele noastre sunt oameni care au o mare putere de a iubi și alții care iubesc până la nebunie puterea.

Elvețianul Carl Gustav Jung – psihiatru și psihoterapeut – înțelegea prin voință suma de energie psihică aflată la dispoziția conștiinței. Procesul volițional ar fi deci un proces energetic, declanșat prin motivație conștientă, și nu ca un proces psihic determinat de motivația inconștientă: „Voința este un fenomen psihologic care își datorează existența culturii și educației morale. Ea lipsește în bună măsură din mentalitatea primitivă”.

Dacă voința este clară și corectă, putem decela ușor binele de rău, putem ajunge a ne exercita puterea. „Căci Dumnezeu este Acela care lucrează în voi și vă dă, după plăcerea Lui, și voința, și înfăptuirea”(Filipeni 2:13). Biblia explică situația în care se află omul uneori, când voința sa nu este clară, când sufletul său se chinuiește pentru a decela binele de rău: „Căci nu știu ce fac: nu fac ce vreau, ci fac ce urăsc. Acum, dacă fac ce nu vreau, mărturisesc prin aceasta că Legea este bună. Și atunci, nu mai sunt eu cel ce face lucrul acesta, ci păcatul care locuiește în mine. Știu, în adevăr, că nimic bun nu locuiește în mine, adică în firea mea pământească, pentru că, ce-i drept, am voința să fac binele, dar n-am puterea să-l fac. Căci binele, pe care vreau să-l fac, nu-l fac, ci răul, pe care nu vreau să-l fac, iată ce fac! Și dacă fac ce nu vreau să fac, nu mai sunt eu cel ce face lucrul acesta, ci păcatul care locuiește în mine.” (Romani. 7.15-20)

Un filozof francez l-a caracterizat pe Nietzsche nu ca ateu, ci ca un „orfan de Dumnezeu”. Or, dacă divinul dispare sub umbra voinței de putere, atunci avem o lume în care dănuie Zeul socotit ca voință de putere. Acest Zeu a apărut în toate dictaturile, prin dictatură înțelegându-se un regim politic în care nu se ține cont de drepturile omului, nici de opoziție, iar societatea nu mai dispune de mecanisme capabile să controleze puterea politică, poporul este condus forțat de o persoană, un partid sau un grup de oameni; dreptatea cea mai bună este a celui mai puternic! (La raison du plus fort est toujours la meilleure – La Fontaine), adică forța primează dreptului, adică – dreptul pumnului, adică... adio democrație!

VOINȚA DE PUTERE

Scris de Vavila Popovici – Carolina de Nord
Joi, 25 Octombrie 2018 14:18
